

KŇAZI DONÚTENÍ PASTOROVAŤ V ILEGALITE

Ks. prof. dr hab. František Dluhoš – KU RUŽOMBEROK

Ur. 22.07.1955 r. v Mníšku nad Popradem. Studia filozoficzno-teologiczne na CMBF w Bratysławie, święcenia kapłańskie 17.06.1984 w Nitrze. Od r. 1984 praca w Levoči. Od 1985 r. sekretarz Kurii Biskupiej w Spišskej Kapitule, od r. 1994 dziekan dekanatu w Levoči, zaś od r. 2001 dziekan moderator dolno-spiskich dekanatów. Od 1991 r. sędzia sądu kościelnego w Spiskiej Kapitule a od r.1990 członek Rady Kapłańskiej. Dnia 04.01.1984 mianowany prałatem Jego Świątobliwości Ojca Świętego Jana Pawła II. W r. 1997 licencjat z historii na PAT-e w Krakowie, zaś w r. 1998 licencjat z prawa kanonicznego na KUL w Lublinie. W r. 2000 habilitacja na Trnavskim Uniwersytecie, w r. 2001 PhDr. a PhD. na KU w Ružomberoku, w r. 2002 ICDr. na KUL Lublin, 2003 PaedDr. na KU Ružomberok. 01.04.2004 tytuł profesora teologii katolickiej. Od r. 1993 wykładowca w Spišskom Podhradí, od r. 2004 na Wydziale Pedagogicznym Katolickiego Uniwersytetu w Ružomberku. Autor 42 monografii, wielu artykułów, w tym opublikował 132 artykuły w kraju i 40 w czasopismach zagranicznych. Członek Wysokiej Rady KU w Ružomberoku.

ÚVOD

V Prahe sa 16. apríla 1946 rozhodovalo o Jozefovi Tisovi. Minister – kňaz František Hála s lútosťou komentoval nemilosrdné postoje vlády. „*To je stanovisko KSS,*” zareagoval štátny tajomník ministerstva zahraničných vecí Vladimír Clementis, „*a komunisti nedávajú odpustky.*” František Hála poznamenal: „*Jen aby jednou jěště nepotřeboval odpustky.*”

Ani vzdelaný a inteligentný Clementis vtedy netušil, že komunistická strana o necelých päť rokov odmietne udeliť odpustky aj svojim najpravovernejším. Generálneho tajomníka ÚV KSČ Rudolfa Slánskeho a desiatich ďalších komunistických exponentov poslal senát najvyššieho súdu rovno na šibenicu. Popol popravených rozsypal vodič služobného tatraplánu na zladovatej ceste kdesi za Prahou...¹.

Katolícka cirkev, jej biskupská hierarchia, kňazi, diakoni, bohoslovci a laický apoštolát

si nerobili žiadne ilúzie o pokojnom spolunažívaní s režimom zachváteným šíalenými teóriami o nevyhnutnej existencii nepriateľa vo vnútri strany, spoločnosti, o zradcoch, zapredancoch imperialismu a najmä vatikánskych špiónoch².

Spišský diecézny biskup Ján Vojtaššák predvídal zostrenie represálií proti Katolíckej cirkvi, ktorá z mesiaca na mesiac strácala svoj legitímny priester deklarovaný, pravdaže formálne, ústavou. Jána Vojtaššáka štátna moc internovala v biskupskej rezidencii. Biskup nehľadel na hroziace nebezpečenstvo a uvažoval pragmaticky. Ak navzdory všakovakým rizikám neschválil a nezorganizuje tajné kňazské vysviacky bohoslovcov štvrtého a piateho ročníka Vysokiej školy bohosloveckej v Spišskej Kapitule, štátne inštitúcie sa už postarajú, aby títo mladí klerici nikdy neobliekli ornáty...³.

¹ DLUGOŠ, F.: *Historia Ecclesiae Christi. Od Benedikta XV. po Benedikta XVI. Cirkev na Slovensku 1914 – 1970.* Ružomberok : Verbum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity, 2010, s. 150 – 151.

² DLUGOŠ, F.: *Štefan Klubert (1919 – 1986), kňaz, vzdelanec a zveľaďovateľ kultúrneho bohatstva.* Levoča : MTM, 2009, s. 45.

³ DLUGOŠ, F.: *Ján Butkay verný kňazstvu a Cirkvi.* Levoča : MTM, 2014, s. 45 – 48.

Biskupov strategický ťah ale nezostal utajený pred nohsledmi policajného stalinistického aparátu. Veď práve tieto tajné kňazské vysviacky tvorili jeden z najhlavnejších bodov rozsiahlej obžaloby biskupa Vojaššáka. Mladí novokňazi tiež museli odvieť krutú daň za vernosť Matke Cirkvi a svojmu biskupskému diecéznemu otcovi. Štátna bezpečnosť sledovala všetkých tajne vysvätených novokňazov. Poniektorých „iba“ monitorovala, ale v podstate všetkým roky strpčovala život. Osudy šiestich tajne vysvätených kňazov Spišskej diecézy sú predmetom tejto štúdie. Kým piati z nich boli šikanovaní, ale neboli odsúdení a väznení, Ján Butkay sa stal obeťou vykonštruovaného procesu a prešiel infernom najtvrdších komunistických žalárov⁴.

1. JÁN BOČKAJ (1925 – 2003)

Ján Bočkaj sa narodil 23. septembra 1925 v Hnilčíku. Ludovú školu vychodil v rodnom Hnilčíku. Gymnázium navštevoval v Spišskej Novej Vsi, kde roku 1946 aj zmaturoval. Túžil byť kňazom, preto sa prihlásil na Vysokú bohosloveckú školu v Spišskej Kapitule a do kňazského seminára⁵.

Študoval v zložitých časoch zostrujúcich sa útokov proti Cirkvi a náboženstvu. Patril do generácie bohoslovcov, ktorí museli svo-

je štúdiá ukončiť zvláštnym spôsobom. Diecézny biskup Ján Vojaššák, ktorý v tom čase už bol v prísnej internácii a pod policajným dozorom na Biskupskom úrade v Spišskej Kapitule, sa rozhodol dať súhlas ku kňazskej vysviacke nielen bohoslovcovi, ktorí zavŕšili teologické štúdiá, ale aj tým, ktorí ukončili štvrtý rok štúdií posvätnéj teológie⁶.

Ján Bočkaj bol vysvätený 4. septembra 1950 v Rožňave v kaplnke tamojšej nemocnice tajne so súhlasom spišského biskupa. Svätiteľom bol Dr. Róbert Pobožný, rožňavský biskup. Išlo o štátom nepovolenú vysviacku a keby bola vyšla najavo, hrozilo Jánovi Bočkajovi okamžité zatknutie⁷. Po kňazskej vysviacke nemohol nastúpiť do riadnej pastorácie, preto sa zamestnal v Železorudných baniach Spišská Nová Ves a svoje duchovné aktivity vykonával v prísnom utajení⁸. V roku 1951 narukoval na dvojročnú základnú vojenskú službu. Po návrate z vojenčiny sa zamestnal v spišskonovoveskom závode Východoslovenských kameňolomov a štrkopieskov⁹. V rokoch politického uvoľnenia bolo zverejnené kňazstvo Jána Bočkaja, ktorý mohol v roku 1968 nastúpiť za správcu expozitúry vo Svite¹⁰. V tomto podtatranskom meste pôsobil do roku 1972, keď sa stal správcom farnosti Spišská Stará Ves¹¹.

⁴ DLUGOS, F.: *Courage et foi. Martyrs de la région de Spiš 1948 – 1989. Tome 2.* Fribourg : S.É.C.T. Association Internationale Sciences, Éducation, Cultures, Traditions 2010, p. 46.

⁵ DLUGOŠ, F.: *Profily odvahy a viery. Čepičkovské gulagy a normalizácia 1950 – 1989.* Ružomberok : Verbum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity, 2010, s. 69.

⁶ ZOZNAM rímskokatolíckych kňazov, ktorí účinkovali v okrese Poprad a rozsah ich postihu totalitnou mocou – komunizmom do roku 1990 (Ed. Jozef Kalafut). Spišská Belá: OP KPVS, 1994, s. 9.

⁷ DLUGOŠ, F.: *Profily odvahy a viery. Čepičkovské gulagy a normalizácia 1950 – 1989.* Ružomberok : Verbum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity, 2010, s. 66 – 67.

⁸ ZOZNAM rímskokatolíckych kňazov, ktorí účinkovali v okrese Poprad a rozsah ich postihu totalitnou mocou – komunizmom do roku 1990 (Ed. Jozef Kalafut). Spišská Belá: OP KPVS, 1994, s. 9.

⁹ SCHEMATIZMUS SPIŠSKEJ DIECÉZY 1996. Biskupský úrad Spišská Kapitula-Spišské Podhradie, 1996, s. 80.

¹⁰ SCHEMATIZMUS SLOVENSKÝCH KATOLÍCKYCH DIECÉZ 1978. Trnava : SSV, 1978, s. 395.

¹¹ SCHEMATIZMUS SPIŠSKEJ DIECÉZY 1992. Biskupský úrad Spišská Kapitula-Spišské Podhradie, 1992, s. 99.

V roku 1985 bol preložený za farára do Vikartoviec, kde blahodárne pôsobil do 1. júla 1997¹². V roku preloženia farnosti do Vikartoviec bol zároveň vymenovaný za sudcu cirkevného súdu Spišskej diecézy a od roku 1991 sa stal obhajcom manželského zväzku na tom istom súde. Túto prácu si vykonával neskutocne svedomito temer až do svojej smrti¹³. Dňa 1. júla 1997 odišiel na odpočinok do Popradu, kde však vypomáhal v duchovnej správe v Poprade, najväčšom meste diecézy. Obetavo a ochotne vysluhoval sviatosť zmierenia, poskytoval cenné rady a posilu ducha mnohým farníkom, ktorí ho s dôverou i úctou vyhľadávali¹⁴. V novembri 2003 vážne ochorel, utrpel mozgovú príhodu a po preliečení v popradskej nemocnici ho previezli 22. novembra 2003 do Charitného domu sv. Jána Bosca v Spišskej Kapitule¹⁵. Pobudol tam veľmi krátko, lebo už 27. novembra 2003 v 79. roku života a 54. roku kňazstva zomrel¹⁶. Pochovaný bol v Spišskej Kapitule 30. novembra, na prvú adventnú nedeľu¹⁷.

Ján Bočkaj vynikal svojimi ľudskými vlastnosťami, bol veľmi dobrým spoločníkom, v každej diskusii vedel zaujať veľmi múdry postoj, získal si obľubu pre svoju tolerantnosť a prirodzenú dobrotu srdca. Okrem toho, že bol uznávaným a obľúbeným obhajcom manželského zväzku Cirkevného súdu Spišskej

diecézy, celý život preukazoval mimoriadnu úctu k levočskej Panne Márii. Hoci pôsobil vo vzdialenejších farnostiach, nikdy nevynechal hlavnú púť, na ktorej odvážne v noci spovedal. Ešte v dôchodcovskom veku prichádzal na Mariánsku horu koncebrovať pri sv. omšiach a vysluhovať sviatosť zmierenia.

2. JOZEF JANÍK (1923 – 1965)

Jozef Janík sa narodil 16. marca 1923 v Liptovskej Tepličke rodičom Matejovi Janíkovi-Glejdurovi a Barbore, rodenej Bulavčákovovej¹⁸. Ľudovú školu vychodil v rodnej obci. Po ôsmich rokoch ľudovej školy sa rozhodol pre gymnaziálne štúdiá. Prvý až štvrtý ročník absolvoval v misijnom dome v Spišskom Štiavniku a piaty až ôsmy v Nitre. Jeho mladší brat Štefan na toto obdobie spomína: „Brata Jozefa sme chodili častejšie navštevovať do misijného domu v Štiavniku. Chodili sme pešo 25 kilometrov tam a späť¹⁹. Jozef Janík zmaturoval roku 1939 v Nitre. Po maturite nastúpil do noviciátu na Zobore pri Nitre. Po noviciáte dva roky študoval filozofiu vo Vidinej.

Z misijného domu odišiel v roku 1944 a začal študovať právo na Univerzite Komenského v Bratislave. Zakrátko však nechal štúdium práva a prihlásil sa na Vysokú školu bohoslovckú v Spišskej Kapitule študovať teológiu. V Spišskej Kapitule Jozefovi Janíkovi uznali

¹² SCHEMATIZMUS SPIŠSKEJ DIECÉZY 1996. Biskupský úrad Spišská Kapitula-Spišské Podhradie, 1996, s. 80.

¹³ DLUGOŠ, F.: *Profily odvahy a viery. Čepičkovské gulagy a normalizácia 1950 – 1989*. Ružomberok : Verbum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity, 2010, s. 68.

¹⁴ ZOZNAM rímskokatolíckych kňazov, ktorí účinkovali v okrese Poprad a rozsah ich postihu totalitnou mocou – komunizmom do roku 1990 (Ed. Jozef Kalafut). Spišská Belá: OP KPVS, 1994, s. 9.

¹⁵ DLUGOŠ, F.: *Profily odvahy a viery. Čepičkovské gulagy a normalizácia 1950 – 1989*. Ružomberok : Verbum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity, 2010, s. 69.

¹⁶ SCHEMATIZMUS SPIŠSKEJ DIECÉZY 2005. Spišské Podhradie : Biskupský úrad Spišská Kapitula, 2005, s. 202.

¹⁷ ARCHÍV BISKUPSKÉHO ÚRADU: Protokol kňazov Spišskej diecézy.

¹⁸ ARCHÍV FARSKÉHO ÚRADU LIPTOVSKÁ TEPLIČKA: *Matrica baptisatorum 1923*. Tom. IV., pag. 2., nr. 15.

¹⁹ Osobná korešpondencia s P. Štefanom Janíkom, SVD, Nitra 7. 4. 2006.

filozofické štúdiá, ktoré absolvoval vo Vidinej. Dôkazom je zápis v kolónke poznámok „*Inscriptus 8. Oct. 1947*“ v matrike bohoslovcov pre školský rok 1947/48²⁰. Bol prijatý do druhého ročníka a jeho spolužiakmi boli Ján Bočkaj z Hnilčíka, Ján Butkay zo Spišských Vlách, Ľudovít Jankulák z Liesku na Orave, Michal Pačnár z Markušoviec a Jozef Pataky z Bijacoviec²¹. Keď Jozef Janík so svojimi spolužiakmi končili štvrtý ročník teológie, zo známych príčin boli kňazské semináre a vysoké školy bohoslovecké zrušené. Bohoslovcov 5. ročníka zo spišského seminára vysvätil rožňavský biskup Róbert Pobožný so súhlasom internovaného spišského biskupa Jána Vojtaššáka v Rožňave 1. júla 1950.

Spišský biskup Ján Vojtaššák súhlasil s kňazským svätením aj poslucháčov štvrtého ročníka. Tajne dostali „*Litterae Dimisoriales*“ dať sa vysvätiť za kňaza u ktoréhokoľvek katolíckeho biskupa. Svätenia boli koncom augusta a začiatkom septembra 1950, v rôzne dni a podľa situácie²². V matrike pokrstených farnosti Liptovská Teplička miestny farár Ladislav Vrábek do poznámok k Jozefovi Janíkovi vlastnoručne, ale z opatrnosti až po jeho smrti, napísal: „*Ad s. Ord. Sacerd. 29. Aug. 1950*“²³. Tento dátum udelenia sviatosti kňazstva Jozefovi Janíkovi uvádza vo svojom liste aj jeho brat Štefan²⁴. „*Brata som šiel vypravadiť do Vikartoviec, keď*

rukoval na vojnu. Keď sme boli sami, vzal si ma za stromy a udelil mi novokňazské požehnanie. Tak som vedel, že je kňazom“²⁵.

Od septembra 1950 spolu so svojimi spolužiakmi-kňazmi a ďalšími bohoslovcami z nižších ročníkov musel narukovať do pomocných technických práporov. V PTP bol tri roky a štyri mesiace. Dňa 31. decembra 1953 bol prepustený do civilu. Na Slovensko sa však nevrátil, ale zostal ešte rok pracovať vo firme Konstruktiva Praha. Po roku sa vrátil domov a stal sa vedúcim predajne obuvi v Liptovskej Tepličke. Ani Jozef Janík, ani nikto z jeho spolužiakov nenastúpil do pastorácie. Každý musel ísť pracovať do výroby. Trápilo ich však, že sú kňazmi a nemôžu pôsobiť v aktívnej pastorácii. O mnohých ani rodičia nevedeli, že sú vysvätenými kňazmi. Štefan Janík spomína: „*O tom, že bol Jozef vysvätený, vedeli len rodičia a ja. Dvaja bratia nevedeli, ani sestra*“²⁶. Jozef Janík sa zúčastnil 8. júna 1965 na výbere tovaru v Partizánskom. O dva dni mu zatelefonovali, aby opäť prišiel do Partizánskeho. Bolo mu to veľmi čudné, ale napriek daždivému ránu na svojom mopede predsa len išiel do Partizánskeho.

Na spiatocnej ceste medzi mestami Liptovský Hrádok a Liptovský Mikuláš, pri obci Podtureň „*...narazilo doňho nákladné auto a tlačilo ho pred sebou asi 80 metrov*“²⁷.

²⁰ ARCHÍV BISKUPSKÉHO ÚRADU: *Facsimile matricae, Cleri Junioris Seminari Diocesani Scepusiensis, anni scholastici, 1947/48.*

²¹ DLUGOŠ, F.: *Profily odvahy a viery. Čepičkovské gulagy a normalizácia 1950 – 1989.* Ružomberok : Verbum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity, 2010, s. 71.

²² ARCHÍV BISKUPSKÉHO ÚRADU: Schematizmu Spišskej diecézy 1996. Biskupský úrad Spišská Kapitula 1996, s. 80–100.

²³ ARCHÍV FARSKÉHO ÚRADU LIPTOVSKÁ TEPLIČKA: *Matrica baptisatorum 1923.* Tom. IV., pag. 2., nr. 15.

²⁴ Osobná korešpondencia s P. Štefanom Janíkom, SVD. Životopis Š. Janík. Nitra 7. 4. 2006.

²⁵ DLUGOŠ, F.: *Profily odvahy a viery. Čepičkovské gulagy a normalizácia 1950 – 1989.* Ružomberok : Verbum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity, 2010, s. 72.

²⁶ Osobná korešpondencia s P. Štefanom Janíkom SVD. Životopis Š. Janík. Nitra 7. 4. 2006, s. 3.

²⁷ DLUGOŠ, F.: *Profily odvahy a viery. Čepičkovské gulagy a normalizácia 1950 – 1989.* Ružomberok : Verbum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity, 2010, s. 72 – 73.

V bezvedomí ho previezli do nemocnice v Palúdzkej. Desať hodín bol v kóme a na následky ťažkých zranení 11. júna 1965 zomrel. „ŠtB o ňom vedela. To nebola náhoda, ale úmyselná vražda“²⁸.

Tragickú smrť Jozefa Janíka sa dodnes nepodarilo spoľahlivo objasniť. Zaujímavé je, že vtedajšia komunistická propaganda mlčala, keď veriaci v Liptovskej Tepličke dosť otvorene hovorili o nastraženej pasci. Komunisti zvykli na takéto udalosti reagovať veľmi agresívne. V tomto prípade však prešli ponad čudnú dopravnú nehodu mlčaním. Jozef Janík, tajne vysvätený kňaz, počas svojho života nemohol odslúžiť ani jednu sv. omšu verejne, v kostole a pri oltári. Kňazský liturgický odev mal na sebe až po tragickom skone. Brat Štefan v liste spomína: „...až keď sme ho doviezli v truhle z nemocnice, bol oblečený a pochovaný v kňazskom odevu a ornáte“²⁹.

Rodáci z Tepličky si až po osudnej nehode uvedomili, koho v Jozefovi Janíkovi nenávratne stratili. „Stíchol navždy nádherný hlas, hlas evanjelistu pri pašáciach. Ochotný obchodník uspokojí svojich klientov. Kňaz, ktorý sa aj medzi regálmi modlil za svojich prenasledovateľov (...)“³⁰.

V matrike zomrelých farnosti Liptovská Teplička je zápis: „*Josephus Janík, sacerdos (extra pastorat.); operarius, cfilius Mathiae et Barbore*“³¹. Pohrebné obrady vykonal 13. júna 1965 bývalý farár v Liptovskej Tepličke Ján Kočíš, už ako kanonik a administrátor v Spišskom Štiavniku. Na pohrebe sa zúčastnilo nie-

koľko kňazov, najbližší z rodiny a veriaci rodnej obce. Pochovaný je v rodisku na cintoríne medzi rodičmi. Z tohto miesta sa veriacim, ale i ľuďom vôbec, prihovára, či káže: „Čím ťažší kríž, tým k Tebe, Pane, bliž. Čím tvrdší bič, tým viac teba milujem, môj Ježiš“.

3. LUDOVÍT JANKULÁK (1927 – 1994)

Ludovít Jankulák sa narodil 28. augusta 1927 v Liesku na Orave. Bol jediným dieťaťom Tomáša a Rozálie Jankulákovcov. Ludovít Jankulák mal detstvo veľmi ťažké, no práve tu sa rodila jeho láska k Bohu, ľuďom i ku kňazskému povolaniu. Ludovú cirkevnú školu navštevoval v rokoch 1933 – 1938 v rodnom Liesku. Po piatich triedach cirkevnej školy odišiel študovať na Štátne gymnázium v Dolnom Kubíne v roku 1938. Gymnaziálne štúdiá ukončil v roku 1946 maturitnou skúškou³². Po maturite sa prihlásil do kňazského seminára a na Vysokú bohosloveckú školu do Spišskej Kapitule. V seminári pôsobil Spolok literatúry sv. Pavla, do ktorého vstúpil aj Ludovít a ku koncu štúdia bol jeho predsedom. V seminári začal písať pod pseudonymom Ludo Lieska³³. Keď bol Ludovít vo štvrtom ročníku, vystupňoval totalitný režim svoje útoky proti Katolíckej cirkvi. Začali perzekúcie a hrozila likvidácia seminára, ktorý bol napokon 16. marca 1950 dekrétom č. 112/1950 zrušený spolu so všetkými kňazskými seminármi v ČSR. Dňa 21. augusta 1950 obsadilo vojsko ministerstva vnútra kňazský seminár a učiteľský ústav v Spišskej Kapitule³⁴. Seminaristi, ktorí ukon-

²⁸ Osobná korešpondencia s P. Štefanom Janíkom, SVD. Životopis Š. Janík. Nitra 7. 4. 2006.

²⁹ DLUGOŠ, F.: *Profilý odvahy a viery. Čepičkovské gulagy a normalizácia 1950 – 1989*. Ružomberok : Vebum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity, 2010, s. 73 – 74.

³⁰ Osobná korešpondencia s Františkom Dudošom. Vdp. Jozef Janík. Liptovská Teplička 9. 6. 2006, s. 5.

³¹ ARCHÍV FARSKÉHO ÚRADU LIPTOVSKÁ TEPLIČKA: *Matrica defunctorum ab anno 1943, pag. 60. nr. 12*.

³² Dostupné na: files.liptovskesliace.sk/.../03cislo2004%20máj%20jún%202004.pdf. Vyhľadane 10. 3. 2010.

³³ DLUGOŠ, F.: *Historia Ecclesiae Christi. Od Benedikta XV. po Benedikta XVI. Cirkev na Slovensku 1914 – 1970*. Ružomberok : Vebum, vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2010, s. 190 – 192.

³⁴ DLUGOŠ, F.: *Profilý odvahy a viery. Čepičkovské gulagy a normalizácia 1950 – 1989*. Ružomberok : Vebum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity, 2010, s. 76.

čili piaty ročník posvätnéj teológie, boli so súhlasom biskupa Jána Vojaššáka, v tom čase už internovaného v rezidencii biskupského úradu, vysvätení za kňazov rožňavským biskupom Dr. Róbertom Pobožným. Biskup Ján Vojaššák predvídal tieto problémy, preto súhlasil aby aj poslucháči štvrtého ročníka boli vysvätení na kňazov. Medzi nich patrila aj Ľudovít Jankulák³⁵.

Dňa 1. septembra 1950 bol biskupom Pobožným tajne vysvätený za kňaza v nemocničnej kaplnke v Rožňave³⁶. Do pastoračie samozrejme nastúpiť nemohol, keďže bol vysvätený tajne. Keby bol priznal svoj kňazský status, neminulo by ho zatknutie a uväznenie. Preto pracoval ako robotník. Napriek tomu sa jeho tajná vysviacka prezradila a Ľudovít Jankulák bol roku 1958 zaistený a odsúdený na jeden a pol roka podmenečne. Osemnásť rokov pracoval ako robotník³⁷. Do pastoračie sa dostal až za *dubčekovského odmäku* roku 1968³⁸. Jeho prvým pôsobiskom bola kaplnka v Ružomberku. Po štyroch rokoch sa stal správcom farnosti Hrboltová – Rybárpole. Roku 1983 sa stal správcom farnosti Sliače pri Ružomberku³⁹.

Poslednú sv. omšu v Sliačoch slúžil 21. apríla 1994. Po skončení bohoslužby odišiel do fary a tam utrpel veľmi silnú mozgovú prírodu. Na neurologickom oddelení Vojenskej nemocnice v Ružomberku diagnostikovali L. Jankulákovi celkové ochrnutie. Na tomto oddelení ležal do 26. mája 1994⁴⁰. Z Ružomberka ho previezli do Starej Ľubovne, kde sa ho ujal primár tamojšieho interného oddelenia MUDr. Kolečák. Diagnóza bola vážna a nastalo opätovné krvácanie do mozgu⁴¹. Následkom týchto komplikácií zomrel 18. augusta 1994⁴².

Pochovaný bol 22. augusta 1994 v rodnej obci Liesek. Zádušnú sv. omšu a pohrebne obrady vykonal spišský diecézny biskup František Tondra za prítomnosti pomocného biskupa Andreja Imricha a 42 kňazov. Pohrebnú kázeň predniesol jeho spolubrat z ročníka Ján Butkay⁴³. Ľudovít Jankulák bol kňazom rozhladeným, obetavým, vzdelaným a vynikal svojou odbornosťou v liturgike. Štyri roky bol členom Slovenskej liturgickej komisie⁴⁴. Je zaujímavé, že práve Ľudovít Jankulák zastúpil 31. mája 1986 levočského dekana Štefana Kluberta na diecéznom dni v roku Eucharistie a predniesol referát o Eu-

³⁵ DLUGOŠ, F.: *Historia Ecclesiae Christi. Od Benedikta XV. po Benedikta XVI. Cirkev na Slovensku 1914–1970*. Ružomberok : Verbum, vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2010, s. 190 – 192.

³⁶ DLUGOŠ, F.: *Ján Butkay verný kňazstvu a Cirkvi*. Levoča : MTM, 2014, s. 45 – 48.

³⁷ DLUGOŠ, F.: *Historia Ecclesiae Christi. Od Benedikta XV. po Benedikta XVI. Cirkev na Slovensku 1914–1970*. Ružomberok : Verbum, vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2010, s. 190 – 192.

³⁸ SCHEMATIZMUS SPIŠSKEJ DIECÉZY 1992. Spišské Podhradie : Biskupský úrad Spišská Kapitula, 1992, s. 109.

³⁹ DLUGOŠ, F.: *Profily odvahy a viery. Čepičkovské gulagy a normalizácia 1950 – 1989*. Ružomberok : Verbum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity, 2010, s. 77.

⁴⁰ Dostupné na: <files.liptovskesliace.sk/.../03cislo2004%20máj%20jún%202004.pdf>. Vyhľadane 10. 3. 2010.

⁴¹ DLUGOŠ, F.: *Profily odvahy a viery. Čepičkovské gulagy a normalizácia 1950 – 1989*. Ružomberok : Verbum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity, 2010, s. 78.

⁴² SCHEMATIZMUS SPIŠSKEJ DIECÉZY 1996. Biskupský úrad Spišská Kapitula-Spišské Podhradie, 1996, s. 154.

⁴³ DLUGOŠ, F.: *Ján Butkay verný kňazstvu a Cirkvi*. Levoča : MTM, 2014, s. 77 – 78.

⁴⁴ ARCHÍV BISKUPSKÉHO ÚRADU: Protokol kňazov Spišskej diecézy.

charistii, sviatosti lásky. V okamihu, keď sa ujal slova, prišla do Spišskej Kapitule správa o úmrtí Štefana Kluberta...⁴⁵.

4. MICHAL PAČNÁR (1926 – 2001)

Michal Pačnár sa narodil 27. septembra 1926 v Markušovciach. Ľudovú školu vychodil v rodnej obci a gymnázium v Spišskej Novej Vsi, kde aj zmaturoval⁴⁶. Do kňazského seminára a na Vysokú školu bohosloveckú nastúpil po skončení druhej svetovej vojny roku 1945. Podobne ako Ján Bočkaj, Ján Butkay a Ľudovít Jankuľák bol aj Michal Pačnár vysvätený za kňaza po štvrtom ročníku kňazského seminára rožňavským biskupom Dr. Róbertom Pobožným. Vysviacka sa uskutočnila tajne 1. septembra 1950 v kaplnke rožňavskej nemocnice⁴⁷. Pretože Michal Pačnár nemohol pôsobiť v pastorácii, prijal miesto administratívneho technika v SPŠT Spišská Nová Ves. Roku 1953 sa zamestnal v KVUP Turčiansky Peter. Po troch rokoch bol prijatý za administratívneho pracovníka Slovenskej akadémie vied v Bratislave, kde pracoval štyri roky a v roku 1960 odišiel do bratislavského Československého akademického pracoviska výskumu. Na tomto mieste zotrval do roku 1969, keď sa stal archívárom Biskupského úradu v Spišskej Kapitule. Na tento post ho povolal nový kapitulný vikár Dr. Jozef Ligoš. Túto funkciu vykonával Michal Pačnár päť rokov a roku 1974 nastúpil ako kaplán

v Liptovskom Mikuláši⁴⁸. O štyri roky neskôr sa stal farárom v Liptovskom Trnovci. V Liptovskom Trnovci pôsobil do 1. júla 1998, keď sa rozhodol odísť zo zdravotných dôvodov aj kvôli veku na odpočinok. Zvyšok života prežil v Charitnom dome sv. Jána Bosca v Spišskej Kapitule – kňazskom domove⁴⁹.

Zomrel 5. marca 2001 v 75. roku života a 51. roku kňazstva⁵⁰. Pohrebné obrady vykonal spišský diecézny biskup Mons. prof. ThDr. František Tondra 8. marca 2001 v Spišskej Kapitule⁵¹.

Michal Pačnár patril k najbližším a najspoločnejším spolupracovníkom kapitulného vikára Dr. Jozefa Ligoša. Sprevádzal Jozefa Ligoša do levočskej nemocnice, keď sa vikárovi mimoriadne zhoršila dlhodobá cukrovka a vysoký krvný tlak. Michal Pačnár bol pri svojom duchovnom otcovi aj v okamihu smrti. Po jeho smrti si na Jozefa Ligoša zaspomínal slovami:

„Ako jeho najbližší spolupracovník mal by som toho napísať veľa. Veď som ho poznal skrz-naskrz, celého, nielen jeho výšku a váhu, ale najmä jeho dobrácku prívetivosť a šlachetnú dušu. Bol mi, najmä po otcovej smrti, nielen otcom vikárom, ale aj skutočnými starostlivým otcom.“⁵²

Bol to kňaz, ktorý si svojich spolupratov a mnohých veriacich získaval dobrosrdečnou, láskavou a úprimnou povahou. Napriek tomu, že ho ko-munistický režim na dlhé

⁴⁵ DLUGOŠ, F.: *Štefan Klubert (1919 – 1986), kňaz, vzdelanec a zvelaďovateľ kultúrneho bohatstva*. Levoča : MTM, 2009, s. 144.

⁴⁶ ARCHÍV BISKUPSKÉHO ÚRADU: Protokol kňazov Spišskej diecézy.

⁴⁷ DLUGOŠ, F.: *Ján Butkay verný kňazstvu a Cirkvi*. Levoča : MTM, 2014, s. 46 – 48.

⁴⁸ DLUGOŠ, F.: *Kapitulní vikári Spišskej diecézy (1945 – 1989)*. Levoča : MTM, 2014, s. 57 – 58.

⁴⁹ SCHEMATIZMUS SPIŠSKEJ DIECÉZY 1992. Spišské Podhradie : Biskupský úrad Spišská Kapitula, 1992, s. 121.

⁵⁰ SCHEMATIZMUS SPIŠSKEJ DIECÉZY 2005. Biskupský úrad Spišská Kapitula – Spišské Podhradie, 2005, s. 201.

⁵¹ SCHEMATIZMUS SPIŠSKEJ DIECÉZY 2005. Biskupský úrad Spišská Kapitula – Spišské Podhradie, 2005, s. 201.

⁵² DLUGOŠ, F.: *Štefan Barnáš – episcopus dolorum*. Levoča : MTM, 2006, s. 206–208.

roky vyradil z legitímnej pastorácie, nepesto- val v sebe nanávisť ani pomstu. Svoj príslo- večný optimizmus, humor, ale najmä vernosť Bohu a Cirkvi si udržal aj v časoch, keď pra- coval vo výrobe. Vždy si našiel pravé miesto a príhodnú chvíľu na ohlasovanie evanjelia. Posledné roky života Michala Pačnára bo- lestne poznačila vážna choroba. Tento vzác- ny človek však ani v najkrutejších bolestiach nestrácal jasnosť mysle, pevnosť charakteru a úctu k daru života, čo mu vymeral Pán ži- vota a smrti⁵³.

5. JOZEF PATAKY (1926 – 2009)

Jozef Pataky sa narodil 28. augusta 1926 v Bijacovciach. Po základnej škole v rodných Bijacovciach študoval na gymnáziu v Spiš- skej Novej Vsi, kde roku 1946 aj zmaturoval. Hneď po maturite sa prihlásil na štúdium posvätnéj teológie na Vysokú bohosloveckú školu v Spišskej Kapitule⁵⁴.

Už počas jeho teologických štúdií do- chádzalo k politickým zmenám vo vtedaj- šej ČSR. Politické zmeny neboli lichotivé a nevešteli nič dobrého. Toto napätie cítili aj bohoslovci Spišského kňazského seminára. Mali vynikajúcich profesorov a predstave- ných seminára, ktorí im spolu s diecéznym biskupom Jánom Vojtaššákom vlievali nádej a víziu do budúcnosti. Žiaľ, nastúpil režim, kto- rý v prvom rade skomplikoval život a službu biskupovi, kňazom i bohoslovcovi⁵⁵. Ako je

známe, v júni 1950 bol biskup Ján Vojtaššák internovaný vo vlastnej rezidencii a nemohol vysvätiť svojich bohoslovcov, ktorí ukončili štúdium teológie. Preto rád dal súhlas svoju- mu susedovi, biskupovi Dr. Róbertovi Pobož- nému z Rožňavy, aby ich on vysvätil. Keďže situácia so seminármi sa vyhrotila a temer na vlásku visel ich koniec, biskup Ján Vojtaššák dal súhlas bohoslovcovi, ktorí ukončili štvr- tý ročník posvätnéj teológie, aby ich susedný biskup taktiež vysvätil za kňazov⁵⁶.

Samozrejme, že tieto kňazské vysviacky prebehli tajne, bez ováciei a dokonca niekto- ré bez sv. omši, iba v nemocničnej kaplnke v Rožňave. Jozef Pataky bol 4. septembra 1950 vysvätený za kňaza v Rožňave, za podobných okolností ako skôr uvedení Ján Bočkaj, Ján Butkay a Michal Pačnár⁵⁷. Po tajnej kňazskej vysviacke samozrejme nemohol nastúpiť do pastorácie, preto sa od 1. januára 1951 za- mestnal v Pozemných stavbách v Poprade ako účtovník. Keďže politická situácia bola neprijateľná, vykonával svoju prácu účtovníka tak svedomite a zodpovedne, akoby slúžil sv. omšu, či vysluhoval sv. sviatosti⁵⁸.

Komunisti časom zistili, že Jozef Pataky bol tajne vysväteným kňazom, avšak dosahoval v práci vynikajúce výsledky, preto ho tolero- vali⁵⁹. Neskôr viackrát spomínal na svojich spolupracovníkov a najmä spolupracovníč- ky, ktoré ho lákali na posedenia, zábavy, či iné oslavy. Nemohli pochopiť, že netancuje,

⁵³ DLUGOŠ, F.: *Profily odvahy a viery. Čepičkovské gulagy a normalizácia 1950 – 1989*. Ružomberok : Verbum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity, 2010, s. 82.

⁵⁴ ARCHÍV BISKUPSKÉHO ÚRADU: Protokol kňazov Spišskej diecézy.

⁵⁵ DLUGOŠ, F.: *Historia Ecclesiae Christi. Od Benedikta XV. po Benedikta XVI. Cirkev na Slovensku 1914 – 1970*. Ružomberok : Verbum, vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2010, s. 191.

⁵⁶ ZOZNAM rímskokatolíckych kňazov, ktorí účinkovali v okrese Poprad a rozsah ich postihu totalitnou mocou – komunizmom do roku 1990 (Ed. Jozef Kalafut). Spišská Belá: OP KPVS, 1994, s. 24.

⁵⁷ DLUGOŠ, F.: *Ján Butkay verný kňazstvu a Cirkvi*. Levoča : MTM, 2014, s. 46 – 48.

⁵⁸ SCHEMATIZMUS SPIŠSKEJ DIECÉZY 1996. Biskupský úrad Spišská Kapitula-Spišské Podhradie, 1996, s. 100.

⁵⁹ DLUGOŠ, F.: *Profily odvahy a viery. Čepičkovské gulagy a normalizácia 1950 – 1989*. Ružomberok : Verbum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity, 2010, s. 84.

nezabáva sa tým istým spôsobom ako ony a pritom je vždy pokojný, vyrovnaný a najmä zodpovedný pracovník⁶⁰. Konečne prišiel pre neho, jeho spolužiakov a pre mnohých iných kňazov vytúžený čas, keď mohli verejne predstúpiť pred Boží ľud v kňazskom rúchu⁶¹.

Osemnásť rokov pôsobil Jozef Pataky vo funkcii ekonóma a do riadnej pastorácie sa dostal až v roku 1968. V časoch ilegálnej pastorácie a neskôr kňazského účinkovania so štátnym súhlasom nadobudol bohaté pastoračné aj ľudské skúsenosti, ktoré počas celého svojho života odovzdával svojim kaplánom a mladším spolubratom⁶². Za „dubčevského odmäku“ roku 1968 sa Jozef Pataky stal najprv kaplánom v Smolníku a krátko na to v Lučenci⁶³. Po roku pôsobenia v Rožňavskej diecéze prešiel do vlastnej Spišskej diecézy a roku 1969 sa stal kaplánom v Kežmarku a notárom obnoveného cirkevného súdu v Spišskej Kapitule⁶⁴.

Po troch rokoch pôsobenia v Kežmarku bol preložený za kaplána do Vysokých Tatier-Dolného Smokovca. Po jednom roku kaplánčenia v Tatrách sa stal v tej istej far-

nosti aj jej správcom. Túto farnosť spravoval plných päť rokov⁶⁵. Roku 1978 sa stal farárom v Podolínci a súčasne popri Podolínci spravoval aj farnosť Lomnička⁶⁶. Roku 1988 sa stal prodekanom Starolubovnianskeho dekanátu. Po odstúpení Mons. Ludovíta Piovarčího z postu starolubovnianskeho dekana, bol za nového dekana tohto dekanátu roku 1998 vymenovaný práve Jozef Pataky⁶⁷. Popri svojich povinnostiach dlhé roky pracoval aj v diecéznej liturgickej komisii, v kňazskej rade a iných komisiách⁶⁸. Dňa 1. júla 2002 zo zdravotných dôvodov a dovŕšeného kánonického veku odišiel na odpočinok do Krompách k svojmu rodnému bratovi⁶⁹. V Krompachoch pokiaľ vládal vypomáhal vo farskej pastorácii. Bohaté skúsenosti z pastorácie odovzdával aj mladším spolubratom Rožňavskej diecézy. Jozef Pataky zaopatrený sv. sviatosťami zomrel v Krompachoch 28. marca 2009 v 83. roku života a v 59. roku kňazstva⁷⁰. Pochovaný bol 1. apríla 2009 v Spišskej Kapitule. Pohrebné obrady za účasti viacerých kňazov a veriacich z jeho pôsobísk vykonal spišský diecézny

⁶⁰ KŇAZ ŠTEFAN REČIČÁR V SPOMIENKACH. (Ed. F. Dluhoš). Levoča : MTM, 2009, s. 47 – 48.

⁶¹ ZOZNAM rímskokatolíckych kňazov, ktorí účinkovali v okrese Poprad a rozsah ich postihu totalitnou mocou – komunizmom do roku 1990 (Ed. Jozef Kalafut). Spišská Belá: OP KPVS, 1994, s. 24.

⁶² SCHEMATIZMUS SLOVENSKÝCH KATOLÍCKYCH DIECÉZ 1978. Trnava : SSV, 1978, s. 407.

⁶³ SCHEMATIZMUS SPIŠSKEJ DIECÉZY 1992. Spišské Podhradie : Biskupský úrad Spišská Kapitula, 1992, s. 122.

⁶⁴ DLUGOŠ, F.: *Profily odvahy a viery. Čepičkovské gulagy a normalizácia 1950 – 1989*. Ružomberok : Verbum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity, 2010, s. 86.

⁶⁵ ZOZNAM rímskokatolíckych kňazov, ktorí účinkovali v okrese Poprad a rozsah ich postihu totalitnou mocou – komunizmom do roku 1990 (Ed. Jozef Kalafut). Spišská Belá: OP KPVS, 1994, s. 24.

⁶⁶ SCHEMATIZMUS SPIŠSKEJ DIECÉZY 2005. Spišské Podhradie : Biskupský úrad Spišská Kapitula, 2005, s. 194.

⁶⁷ DLUGOŠ, F.: *Profily odvahy a viery. Čepičkovské gulagy a normalizácia 1950 – 1989*. Ružomberok : Verbum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity, 2010, s. 86.

⁶⁸ ARCHÍV BISKUPSKÉHO ÚRADU: Protokol kňazov Spišskej diecézy.

⁶⁹ SCHEMATIZMUS SPIŠSKEJ DIECÉZY 2005. Spišské Podhradie : Biskupský úrad Spišská Kapitula, 2005, s. 194.

⁷⁰ DIREKTÓRIUM PRE OMŠE A LITURGIU HODÍN NA ROK PÁNA 2010, ROK C. Trnava : SSV, 2009, s. 258.

biskup František Tondra⁷¹. Jozef Pataky bol kňazom veľkého srdca, obetavý v službe ľuďom, neúnavný v pastoračnej práci a vždy ochotný pohotovo zareagovať na každý problém svojho mladšieho kňazského spolubrata či mládeže, ktorú mal veľmi rád.

6. JÁN BUTKAY (1926 – 1997)

Ján Butkay sa narodil 8. apríla 1926 v Spišských Vlachoch. Pochádzal z roľníckej kresťanskej rodiny a mal dve sestry. Ľudovú školu vychočil vo svojom rodisku. Gymnázialne štúdiá absolvoval v Spišskej Novej Vsi, kde aj roku 1946, po druhej svetovej vojne, zmaturoval. Po maturite sa prihlásil študovať posvätnú teológiu na Vysokej škole bohosloveckej v Spišskej Kapitule⁷².

Keď Ján Butkay končil štvrtý ročník teológie, situácia v seminári sa začala komplikovať, pretože komunistická moc zostrila svoje útoky proti Cirkvi. Biskup Ján Vojtášák bol od 15. júna 1950 internovaný na biskupskom úrade. Kontakt s internovaným biskupom bol ťažký, keďže bol prísne strážený, napriek tomu klerikom piateho ročníka zabezpečil kňazské svätenia u susedného biskupa Rožňavskej diecézy Dr. Róberta Pobožného⁷³. Novokňazi ním vysvätení nastúpili do pastoračie. Biskup Ján Vojtášák predvidavo dal súhlas, aby biskup Pobožný mimoriadne vysvätil aj poslucháčov, ktorí ukončili štvrtý ročník posvätnéj teológie. Medzi týchto študentov patrilo aj Ján Butkay. Biskup Róbert Pobožný ho tajne vysvätil 29. augusta 1950 v kaplnke svojej rezidencie. Do pastoračie sa

však ani Ján Butkay, ani jeho spolužiaci tajne vysvätení, nedostali. Štátne úrady sa o ich vysvätení nesmeli dozvedieť. Keby ich vysviacky vtedy boli zverejnené, okamžite by tajných novokňazov zatkli⁷⁴.

Napriek tomu vysviacka Jána Butkaya nezostala v tajnosti, štátne úrady a ŠtB sa o nej dozvedeli, a preto bol roku 1952 zatknutý. Vyšetrovaný bol Vyším vojenským súdom v Prahe. Súdne pojednávania trvali temer rok. Roku 1953 bol nespravodlivo odsúdený na 11 rokov nepodmienečne a väznený vo Valdiciach, na Pankráci a inde. Po dvoch rokoch väzenia roku 1955 bol prepustený na slobodu, avšak do pastoračie nemohol nastúpiť⁷⁵.

Ján Butkay po prepustení na slobodu pracoval ako robotník na viacerých miestach. Roku 1955 vo Výkupnom podniku v Spišskej Novej Vsi, roku 1963 vo Váhostave Rudňany a v tom istom roku v SEZ Krompachy⁷⁶.

V čase dubčekovského odmäku mohol Ján Butkay po 18 rokoch kňazstva konečne nastúpiť do pastoračie. Kapitulný vikár Dr. Jozef Ligoš, ktorý v tom čase prevzal správu Spišskej diecézy, ustanovil roku 1968 Jána Butkaya za kaplána v rodných Spišských Vlachoch. Po dvoch rokoch kaplánčenia medzi svojimi rodákmi sa stal administrátorom farnosti Slatvina⁷⁷. Keďže fara v Slatvine v tom čase bola neobývateľná, zostal bývať v rodnom dome spolu so svojou matkou a odtiaľ spravoval zverenú farnosť až do roku 1987⁷⁸.

Ešte počas pôsobenia vo farnosti Slatvina v marci 1986 znova bol nespravodlivo odsú-

⁷¹ ARCHÍV BISKUPSKÉHO ÚRADU: Protokol kňazov Spišskej diecézy.

⁷² DLUGOŠ, F.: *Ján Butkay verný kňazstvu a Cirkvi*. Levoča : MTM, 2014, s. 19 – 22.

⁷³ DLUGOŠ, F.: *Ján Butkay verný kňazstvu a Cirkvi*. Levoča : MTM, 2014, s. 46 – 48.

⁷⁴ KOMARA, J.: *Napiš to! Mój život v PTP a vo väzení*. Prešov : vlastný náklad autora, 1996, s. 18.

⁷⁵ PRIVÁTNY ARCHÍV Františka Dluhoša. Nestránkované.

⁷⁶ SCHEMATIZMUS SPIŠSKEJ DIECÉZY 1996. Spišské Podhradie : Biskupský úrad Spišská Kapitula, 1996, s. 81.

⁷⁷ SCHEMATIZMUS SLOVENSKÝCH KATOLÍCKYCH DIECÉZ 1978. Trnava : SSV, 1978, s. 396.

⁷⁸ DLUGOŠ, F.: *Ján Butkay verný kňazstvu a Cirkvi*. Levoča : MTM, 2014, s. 67 – 68.

dený na 7 mesiacov väzenia s podmienkou na jeden rok podľa paragrafu 178 (marenie dozoru nad cirkvami) za vyučovanie náboženstva na tzv. nepovolenom mieste vo filiálnom kostole Kaľava. V tejto obci nebola škola. Žiaci navštevovali základnú školu v Krompachoch, kde sa náboženstvo nevyučovalo. Ján Butkay preto štyri deti pochádzajúce z Kaľavy pripravoval na prvú sv. spoveď a na prvé sväté prijímanie v tamjšom kostole⁷⁹. Aj táto skutočnosť, ktorú považoval za veľký podraz zo strany svojich farníkov, ho viedla k tomu, že požiadal o preloženie do inej farnosti⁸⁰.

Dňa 1. apríla 1987 ho kapitulný vikár Štefan Garaj preložil za správcu farnosti Harichovce. Keď sa František Tondra stal 9. septembra 1989 spišským diecéznym biskupom, vymenoval Jána Butkaya za farára v Harichovciach a súčasne za prodekana vtedajšieho Spišskonovoveského dekanátu⁸¹. Ján Butkay v Harichovciach pôsobil desať rokov, ale posledné dva roky už trpel vážnou chorobou, rakovinou, čo značne poznačilo jeho doterajšiu aktívnu činnosť v pastorácii. Veľa času strávil v levočskej nemocnici a napokon na fare v Harichovciach, kde v ťažkých bolestiach zomrel 6. februára 1997⁸². Pohrebne obrady vykonal spišský biskup František Tondra, jeho spolurodák, v Harichovciach a po nich bol prevezený a pochovaný v Spišských Vlachoch⁸³.

Ján Butkay vydržal všetky príkoria najmä

vďaka oddanosti levočskej Panne Márii. Od nástupu do pastorácie až do svojej smrti nevynechal ani jednu možnosť spovedať na Mariánskej hore. Za bývalého režimu však nikdy nesmel slúžiť sv. omšu s výnimkou na púti roku 1988, ale ani vtedy nesmel predniesť homíliu. Pútnikom sa prihovoral iba v úvode sv. omše, začo musel niesť následky⁸⁴. Po páde komunizmu mohol konečne slobodne slúžiť sv. omše a kázať na Mariánskej hore pri rôznych príležitostiach.

ZÁVER

Aparát cirkevno-politického dozoru sledoval a vyhodnocoval postoje všetkých duchovných a zaraďoval ich do jednotlivých kategórií podľa „miery spoľahlivosti“. Väzenie a prenasledovanie kňazov neskončilo 50-tyimi rokmi, ale pokračovalo aj ďalej, dokonca aj po roku 1968, keď sa k moci s pomocou sovietskych tankov dostala husákovská garnitúra, absolútne podriadená Kremľu⁸⁵. Nastalo obdobie normalizácie a možno povedať zákernejšej praxe používanej proti veriaci. V rokoch 1968 – 1988 boli viacerí kňazi a medzi nimi aj kňazi Spišskej diecézy väznení, či pozbavení štátneho súhlasu, ktorý bol potrebný k vykonávaniu duchovenskej činnosti. Najznámejšie súdne prípady z obdobia po roku 1970 sú pojednávania a procesy s profesorom Ladislavom Hanusom a kňazom Jánom Butkayom.

⁷⁹ SCHEMATIZMUS SPIŠSKEJ DIECÉZY 1996. Spišské Podhradie : Biskupský úrad Spišská Kapitula, 1996, s. 81.

⁸⁰ DLUGOŠ, F.: *Ján Butkay verný kňazstvu a Cirkvi*. Levoča : MTM, 2014, s. 71 – 74.

⁸¹ SCHEMATIZMUS SPIŠSKEJ DIECÉZY 1992. Spišské Podhradie : Biskupský úrad Spišská Kapitula, 1992, s. 99 – 100.

⁸² DLUGOŠ, F.: *Profily odvahy a viery. Čepičkovské gulagy a normalizácia 1950 – 1989*. Ružomberok : Verbum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity, 2010, s. 86.

⁸³ SCHEMATIZMUS SPIŠSKEJ DIECÉZY 2005. Spišské Podhradie : Biskupský úrad Spišská Kapitula, 2005, s. 198.

⁸⁴ BAŠISTOVÁ, L. – KOHLEROVÁ, A. – SALAJOVÁ, M.: *Ján Butkay – profil odvahy a viery*. Študentská práca pod pedagogickým vedením Mgr. Slávky Kovalčíkovej. Spišské Vlachy : Cirkevná spojená škola, Základná škola sv. Jána Krstiteľa, 2012, s. 12.

Viacerí dušpastieri Spišskej diecézy sa stali obeťami psychického nátlaku okresných stranických a štátnych orgánov, no predovšetkým príslušníkov ŠtB. Tragický bol osud mladého kňaza Štefana Rečičára. Túto formu šikovania na vlastnej koži prežil Andrej Filipek.

Fakt, že o kňazský súhlas neprišlo ešte viac kňazov Spišskej diecézy, treba pripísať diplomatickej šikovnosti a osobnej odvahe kapitulného vikára Štefana Garaja. Tento vzrastom nevelký muž bystrého ducha išiel často do obrovského rizika, najmä keď inicioval proces vyhlásenia pútnického kostola na Mariánskej hore za baziliku minor a Kostola Sedembolestnej Panny Márie v Poprade za konkatedrálu⁸⁶.

Katolícka cirkev na Spiši a na Slovensku prežila normalizátorskú éru husákovského režimu vďaka statočnosti kňazov, členov tajnej cirkvi, aktivistov laického apoštolátu a najmä vďaka tisícim rodín, ktoré vytrvali vo svojej viere a kresťanskej tradícii⁸⁷.

ABSTRAKT

Spišský diecézny biskup Ján Vojtaššák pred svojím zatknutím v roku 1950 umožnil niekoľkým spoľahlivým študentom teológie, aby boli predčasne vysvätení za kňazov. Táto štúdia opisuje osudy statočných mladých klerikov, ktorí zotrvali vo vernosti svojmu poslaniu a biskupovi. Ilegálna pastorácia bola v časoch komunistickej totality na Slovensku veľmi riskantná, dokonca životu nebezpečná. Policajný režim brutálne prenasledoval a trestal týchto verných synov Cirkvi a Panny Márie. Kňazi, ktorí prešli do ilegality a šírili evanjelium, si zaslúžia úctu súčasnej generácie veriacich.

Kľúčové slová: diecéza, ilegality, klerik, kňaz, pastorácia, polícia, vysviacka, teológia,

väzenie, zatknutie.

ABSTRACT

Spis diocesan bishop John Vojtaššák before his arrest in 1950, as many as a reliable student of theology that have been prematurely ordained priests. This study describes the fate of the brave young clerics who remained faithful to its mission and bishop. Illegal pastoral was in times of communist totalitarianism in Slovakia is very risky, even life-threatening. Police regime brutally persecuted and punished those loyal sons of the Church and the Virgin Mary. Priests who went underground and spread the gospel deserve respect current generation of believers.

Keywords: The diocese, illegality, cleric, priest, pastoral, care, police, ordination, theology, prison, arrest.

ABSTRAKT

Spiski diecezjalny biskup bp. Ján Vojtaššák przed swoim uwięzieniem w 1950 roku umożliwił niektórym, godnym zaufania studentom teologii, wcześniejsze święcenia kapłańskie. Niniejsza praca opisuje losy młodych dzielnych kleryków, którzy pozostali wierni swemu powołaniu i biskupowi. Duszpasterstwo podziemne było w czasie reżimu komunistycznego na Słowacji bardzo ryzykowne, nawet groziło śmiercią. Policyjny reżim brutalnie prześladował i karał tych wiernych synów Kościoła i Matki Najświętszej. Kapłani którzy zeszli do podziemia i głosili ewangelię zasługują na szacunek współczesnej generacji wiernych.

Kluczowe słowa: diecja, illegalita, kleryk, kapłan, duszpasterstwo, policja, święcenia, teologia, więzienie, uwięzienie.

⁸⁵ DLUGOŠ, F.: *Historia Ecclesiae Christi. Od Benedikta XV. po Benedikta XVI. Cirkev na Slovensku 1914 – 1970*. Ružomberok : Verbum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity, 2010, s. 297.

⁸⁶ DLUGOŠ, F.: *Ján Butkay verný kňazstvu a Cirkvi*. Levoča : MTM, 2014, s. 71 – 74.

⁸⁷ DLUGOŠ, F.: *Kapitulní vikári Spišskej diecézy (1945 – 1989)*. Levoča : MTM, 2014, s. 93 – 97.